

เจตษ์ บุญโยประการ¹, ปัทมวดี จารุวรรณ², สุชาติ โอทัยวิเทศ³

เจตน์ศักดิ์ แสงสิงแก้ว⁴, ไกรสร วงศ์อนันต์ศักดิ์⁵

หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการภาพยนตร์และสื่อดิจิทัล,
มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต^{1,2,3,4,5}

**Jade Bunyoprakarn¹, Patamavadee Charuworn², Suchart Otaivites³,
Jetsak Sangsingkaew⁴, Kraisorn Wonganansak⁵**

Art (Communication Art),

Faculty of Communication Arts Kasem bundit University^{1,2,3,4,5}

E-mail: jjdome13@gmail.com^{1,2,3,4,5}

Received: May 8, 2025; Revised: December 1, 2025; Accepted: December 3, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยเพื่อวิเคราะห์การประกอบสร้างอัตลักษณ์ความเป็นไทย ผ่านการเล่าเรื่องและตัวละครในภาพยนตร์แนวศิลปะการต่อสู้ ใช้นวนิยายไทยเป็นแกนหลัก ได้แก่ องค์บาก (พ.ศ. 2546) ต้มยำกุ้ง (พ.ศ. 2548) และไชยา (พ.ศ. 2550) โดยใช้แนวคิดการประกอบสร้างความจริงทางสังคม (Social Construction of Reality) และทฤษฎีการเล่าเรื่อง (Narrative Theory) เป็นกรอบในการวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า ภาพยนตร์ทั้งสามเรื่องได้นำเสนออัตลักษณ์ไทยผ่านองค์ประกอบ ได้แก่ ฉาก วิถีชีวิต ประเพณี การไหว้ครู ความผูกพันกับชุมชน การสวดเทวกรรมศิลปะการต่อสู้มวยไทยเชิงสัญลักษณ์ของความกล้าหาญ ความภาคภูมิใจในชาติ และการปกป้องสิ่งที่มีคุณค่า มีตัวละครเอกในฐานะ "วีรบุรุษ" ที่มีความสามารถด้านมวยไทยเป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมกับจิตสำนึกทางสังคม นอกจากนี้ ภาพยนตร์ยังทำหน้าที่เป็นเครื่องมือ soft power ที่ทรงพลังในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยสู่สายตาชาวต่างชาติ ผ่านการสื่อสารภาพลักษณ์ของมวยไทยในมิติที่หลากหลาย ทั้งในเชิงกีฬา ศิลปะ และความหมายทางสังคม ส่งผลต่อความนิยมในระดับนานาชาติและการตระหนักรู้ในคุณค่าของมวยไทยในฐานะมรดกทางวัฒนธรรม

คำสำคัญ อัตลักษณ์ไทย การประกอบสร้างความจริงทางสังคม ทฤษฎีการเล่าเรื่อง มวยไทย

ABSTRACT

This study investigated identity construction in Muay Thai Films, focusing on OngBak (2003), Tom-Yum-Goong (2005), and Muay Thai Chaiya (2007). Employing the frameworks of Social Construction of Reality and Narrative Theory, the research examined how storytelling and character development were utilized to convey cultural

identity. The findings demonstrated that the films constructed Thai identity through representations of everyday life, traditional practices, communal values, and symbolic elements such as the Wai Khru ritual. Muay Thai is portrayed not merely as a martial art, but as a symbol of bravery, national pride, and the defense of cultural values. Central protagonists function as a heroic figure who bridged cultural identity with collective social consciousness. Furthermore, the films operated as potent soft power instruments, promoting Thai culture to international audiences. Through multidimensional representations of Muay Thai-such as sport, art, and social symbol. They contributed to the global recognition of Muay Thai as an essential component of Thailand's cultural heritage.

Key words: Thai Identity, Social Construction of Reality, Narrative Theory, Muay Thai

บทนำ

มวยไทยเป็นศิลปะการป้องกันตัวที่สืบทอดมาตั้งแต่โบราณ โดยมีบทบาทในการสร้างความมั่นคงและความก้าวหน้าของประเทศ เพราะนอกจากใช้เพื่อการต่อสู้ป้องกันบ้านเมืองในอดีตแล้ว ปัจจุบันยังพัฒนาเป็นกีฬาที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล มีการจัดแข่งขันในเวทีนานาชาติและเปิดค่ายมวยสอนทั้งในประเทศและต่างประเทศ (พรพิศ กาญจนวัฒนา, 2562) อีกทั้งภาพยนตร์ไทยแนวต่อสู้มวยไทย เช่น “องค์บาก” (พ.ศ. 2546) “ต้มยำกุ้ง” (พ.ศ. 2548) สามารถสร้างชื่อเสียงให้แก่ประเทศไทยอย่างกว้างขวางทั้งด้านศิลปะการต่อสู้และการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย (นิตินาฏ บุญโย, บรรจง โกศัลวัฒน์. 2565) และ “ไชยา” (พ.ศ.2550) ก็ได้รับรางวัลมากมายภายในประเทศ

ภาพยนตร์ในฐานะสื่อมวลชนสามารถสื่อสารแนวคิดทางสังคมและวัฒนธรรมได้อย่างมีพลัง โดยเฉพาะภาพยนตร์แนวต่อสู้ผจญภัย (action-adventure film) ที่ผูกเรื่องราวด้วยการเคลื่อนไหว การต่อสู้ และการแข่งขัน ทำให้ผู้ชมรู้สึกตื่นเต้นและลุ้นระทึกตลอดการรับชม สำหรับ

“ภาพยนตร์ต่อสู้มวยไทย” นั้น ไม่เพียงมุ่งนำเสนอทักษะมวยไทย หากแต่ยังสอดแทรกวิถีชีวิต ความเชื่อ และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย เช่น การเคารพศาสนา ความเป็นอยู่ในชุมชน ชีวิตชนบทและสังคมเมือง ตลอดจนประเพณีท้องถิ่นต่าง ๆ ที่สะท้อนคุณค่าความเป็นไทยได้อย่างชัดเจน

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยด้าน “การประกอบสร้างอัตลักษณ์ในภาพยนตร์มวยไทย” ในเชิงลึกโดยใช้กรอบทางสังคมและวัฒนธรรมยังมีไม่มากนัก ส่วนที่มีอยู่มักเป็นมุมมองของคนต่างชาติ ทำให้ภาพ “ความเป็นไทย” ถูกตีความอย่างผิวเผินหรือไม่ครอบคลุม ในขณะที่มวยไทยกำลังเป็นที่นิยมแพร่หลายและถูกมองว่าเป็นหนึ่งใน “soft power” ที่ทรงอิทธิพลของชาติ การศึกษาคุณค่าทางวัฒนธรรมที่ถูกถ่ายทอดผ่านภาพยนตร์แนวนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ แนวคิดเรื่อง “อัตลักษณ์” (identity) ยังเกี่ยวข้องกับ การรับรู้และความตระหนักว่าตนเองเป็นใครในสังคม (อภิญา เพ็ญพสุกุล, 2543) โดยอัตลักษณ์ส่วนบุคคลและอัตลักษณ์ทางสังคม (social identity) ถูกผลิต

ซ้ำผ่านการปฏิสัมพันธ์หรือสื่อสาร ด้วยเหตุนี้เอง “ภาพยนตร์ต่อสู้มวยไทย” จึงเป็นช่องทางหนึ่งในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ไทย ผ่านการนำเสนอวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และวิถีชีวิตในมิติที่หลากหลาย เช่น ความเคารพครูบาอาจารย์ การสักการะพระพุทธรูป การรำมวย การบวชแก้บน หรือแม้แต่พิธีงานศพข้างในภาพยนตร์เรื่องต้มยำกุ้ง ซึ่งล้วนเป็นเครื่องหมายของวัฒนธรรมไทยที่ปรากฏในสื่อภาพยนตร์ ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา มวยไทยและวัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวข้องได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นอย่างมากในระดับโลก ตัวอย่างสำคัญคือภาพยนตร์ “องค์บาก” ที่ออกฉายใน พ.ศ. 2546 ประสบความสำเร็จทั่วโลก โดยได้คะแนนรียวสูงทั้งจากนักวิจารณ์และผู้ชม (นิตราภรณ์ บุญโย, บรรจง โกศัลวัฒน์, 2565) ส่งผลให้ชาวต่างชาติจำนวนไม่น้อยหันมาฝึกมวยไทยหรือเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย อีกทั้งกระทรวงวัฒนธรรมยังได้ขึ้นทะเบียนมวยไทยเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติเมื่อ พ.ศ. 2553 เพื่อย้ำความสำคัญในฐานะมรดกอันทรงคุณค่า

ทั้งนี้ กระบวนการใช้ภาพยนตร์เป็นเครื่องมือสื่อสารวัฒนธรรมของชาติจำเป็นต้องวางแผนและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ผลจากการประกอบสร้างความจริงทางสังคม (Social Construction of Reality) และการเล่าเรื่อง (Narrative Theory) ผ่านโครงเรื่อง ตัวละคร มุมมองการเล่าเรื่ององค์ประกอบฉาก และการนำเสนอพิธีกรรมในภาพยนตร์ จะทำให้ผู้ชมทั้งในและนอกประเทศสามารถเข้าถึงอัตลักษณ์ไทยได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อวิเคราะห์การประกอบสร้างอัตลักษณ์จากการเล่าเรื่องและตัวละครในภาพยนตร์มวยไทย

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเรื่องศิลปะการต่อสู้ มวยไทย

มวยไทยมิใช่เพียงกีฬา แต่ถือเป็นศิลปะการต่อสู้ที่มีรากเหง้าในประวัติศาสตร์ชาติไทย และได้รับการสถาปนาเป็น “ศิลปะประจำชาติ” ที่สะท้อนจิตวิญญาณและคุณค่าของความเป็นไทย ทั้งในด้านกายภาพ จริยธรรม และวัฒนธรรม โดยมีองค์ประกอบหลักคือ “นวอาวุธ” ได้แก่ หมัด เท้า เข่า ศอก ซึ่งใช้ในการป้องกันตัวและแสดงศักยภาพทางกายของนักสู้มวยไทยมีการสืบทอดจากอดีตถึงปัจจุบันทั้งในฐานะวัฒนธรรมและสัญลักษณ์ของความมั่นคงของชาติ ส่งผลให้ภาพยนตร์ที่ใช้มวยไทยเป็นแกนกลางสามารถสื่อถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมได้อย่างลึกซึ้ง (สำราญ สุขแสง, 2560)

2. แนวคิดการประกอบสร้างความจริงทางสังคม (Social Construction of Reality)

ตามแนวคิดของ Berger และ Luckmann ความจริงในสังคมไม่ได้มีอยู่โดยธรรมชาติ หากแต่ถูก “ประกอบสร้าง” ผ่านสถาบันทางสังคม ภาษา และวัฒนธรรม การนำเสนออัตลักษณ์ไทยในภาพยนตร์จึงไม่ใช่การสะท้อนความเป็นจริงเชิงกายภาพ แต่เป็นการเลือกและจัดเรียงความหมายขึ้นใหม่ ผ่านตัวละคร ฉาก สัญลักษณ์ และบริบททางสังคมภาพยนตร์จึงกลายเป็นสื่อกลางในการสร้างและต่อยอดอัตลักษณ์ทางสังคม โดยเฉพาะ “อัตลักษณ์แบบวีรบุรุษ” ที่สามารถเอาชนะอุปสรรคด้วยพลังของศิลปะมวยไทย

3. แนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ (Identity)

อัตลักษณ์แบ่งออกเป็น 2 มิติหลัก ได้แก่ อัตลักษณ์ส่วนบุคคล (Personal Identity) และ อัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) ซึ่งอิงจากการยอมรับในความเป็นสมาชิกของกลุ่ม อัตลักษณ์ของนักมวยในภาพยนตร์จึงไม่ใช่เพียงทักษะการต่อสู้ แต่ยังสะท้อนคุณค่าของ “ความเป็นไทย” เช่น ความกตัญญู ความเคารพครูบาอาจารย์ ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น และการยึดมั่นในคุณธรรม ดังนั้น ตัวละครนักมวยในภาพยนตร์เหล่านี้จึงทำหน้าที่เป็น “ภาพตัวแทน” ของอัตลักษณ์ไทยที่ประกอบสร้างขึ้นในระดับวัฒนธรรมสมัยนิยม

4. แนวคิดภาพตัวแทน (Representation) และ ภาพเหมารวม (Stereotype)

Stuart Hall (1997) ระบุว่าภาพตัวแทนในสื่อไม่ใช่การสะท้อนความจริง หากเป็นการเลือก “สร้าง” ความหมายใหม่ตามรหัสทางวัฒนธรรม (นลินทิพย์ เนตรวงศ์, 2559) ภาพยนตร์มวยไทยจึงเลือกนำเสนออัตลักษณ์ไทยในแบบที่เชิดชูความกล้าหาญ ความเสียสละ และความรักชาติ โดยใช้ “นักมวย” เป็นตัวแทนของความดีงามและการปกป้องสิ่งที่มีคุณค่าอย่างไรรก็ตาม การนำเสนอเหล่านี้อาจนำไปสู่ “ภาพเหมารวม” เช่น นักมวยไทยต้องมีความกตัญญู ต้องยึดมั่นในคุณธรรม ซึ่งอาจลดทอนความหลากหลายของอัตลักษณ์ที่แท้จริงในสังคมไทย

5. แนวคิดเรื่องวีรบุรุษ (Heroism)

ตามแนวคิดของ Joseph Campbell (1973) วีรบุรุษ ผู้ชายที่สังคมได้ประกอบสร้างให้มีคุณลักษณะพิเศษ เหนือธรรมชาติเพื่อมาทำสิ่งที่ยิ่งใหญ่ด้วยพลังที่สร้างสรรค์ (บัญญัติ พูลทรัพย์, สมสุข หินวิมาน, และโสภัทร นาสสวัสดิ์, 2560)

ภาพยนตร์มวยไทยทั้งสามเรื่องได้นำเสนอภาพนักมวยในลักษณะวีรบุรุษร่วมสมัย ที่ต้องเผชิญกับอุปสรรค ทั้งในเชิงร่างกาย อารมณ์ และสังคม “การต่อสู้” ในภาพยนตร์เหล่านี้จึงมิใช่เพียงการเอาชนะศัตรู แต่เป็นการยืนยันอัตลักษณ์ไทยในโลกสมัยใหม่ โดยเฉพาะในบริบทของโลกาภิวัตน์และอุตสาหกรรมภาพยนตร์โลก

6. ทฤษฎีภาพยนตร์ (Film Theory)

กลุ่มทฤษฎีตัวบท หรือการวิเคราะห์ตัวบท (textual analysis) คือ การวิเคราะห์ภาพยนตร์ที่มุ่งให้ความสนใจกับรูปแบบ (form) ตามแนวทางรูปแบบนิยม (formalism) โดยพิจารณาจากโครงสร้างภายในตัวบทหรือภายในตัวภาพยนตร์ในฐานะศิลปะ ประกอบไปด้วย 2 ส่วน คือ โครงสร้างการเล่าเรื่อง (narrative structure) และ ภาษาภาพยนตร์ (film language)

โครงสร้างการเล่าเรื่อง (narrative structure)

การวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่อง คือ การพิจารณาแบบโครงสร้าง (paradigm) ของเรื่องราว ทำหน้าที่เหมือนหุ่นจำลอง (model) หรือตัวแบบที่ยึดโยงเรื่องราวทั้งหมด สามารถจำแนกองค์ประกอบ ดังนี้

1. โครงเรื่อง (plot) คือลำดับเหตุการณ์ นั่นคือ เริ่มเรื่อง กลางเรื่อง และจุดจบของเรื่อง ประกอบไปด้วย

1.1 การเริ่มเรื่อง (exposition) คือการแนะนำเรื่อง ได้แก่ ฉาก ตัวละคร และสถานการณ์

1.2 การพัฒนาเหตุการณ์ (rising action) คือลำดับเหตุการณ์ที่ขับเคลื่อนเรื่องราวไปสู่จุดสำคัญของเรื่อง (climax)

1.3 ภาวะวิกฤติ (climax) คือช่วงที่สำคัญและตึงเครียดที่สุดของเรื่อง

1.4 ภาวะคลี่คลาย (falling action) คือช่วงหลังผ่านจุดสำคัญของเรื่องและปัญหาต่างๆ ได้รับการแก้ไข

1.5 การจบเรื่อง (resolution) คือผลสุดท้ายของเรื่อง

2. ตัวละคร (character) คือบุคคลที่มีบทบาทเชื่อมโยงเหตุการณ์ในเรื่อง ทั้งในส่วนของ การกระทำ พฤติกรรม นิสัย มิติของอารมณ์ ฯลฯ ตัวละครถือเป็นหัวใจสำคัญของเนื้อเรื่องใน ภาพยนตร์ทั้งหมด

2.1 ชีวิตภายในของตัวละคร คือ อารมณ์ ความรู้สึกของตัวละครที่สามารถพัฒนาและเติบโต ได้จากการดำเนินเรื่อง

2.2 ชีวิตภายนอกของตัวละคร คือ ลักษณะ เหตุการณ์ สถานการณ์ที่ตัวละครอยู่ใน ขณะนั้นและความสัมพันธ์ของตัวละครกับตัว ละครอื่นๆ ตั้งแต่เริ่มเรื่องจนกระทั่งจบเรื่อง

3. แก่นเรื่อง (Theme) คือความคิดหลัก ของเรื่องที่ผู้สร้างภาพยนตร์พยายามสื่อถึงผู้ชม

4. ความขัดแย้ง (Conflict) คือปมปัญหา ของตัวละคร แบ่งออกเป็น ความขัดแย้งภายในใจ ตัวละคร และความขัดแย้งภายนอกตัวละคร ได้แก่ ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละคร ความ ขัดแย้งระหว่างตัวละครกับสังคม และความ ขัดแย้งระหว่างตัวละครกับธรรมชาติ

5. ฉาก และ สถานที่ (Setting) คือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เกี่ยวข้องทั้งสถานที่ และเวลาที่มีความสัมพันธ์ต่อตัวละคร

6. มุมมองการเล่าเรื่อง (Point of View) คือกลวิธีในการนำเสนอ ผู้เขียนจะเป็นคนกำหนด ว่าใครเป็นผู้เล่าเรื่อง โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ใหญ่ๆ คือ ผู้เล่าที่เป็นตัวละครหนึ่งในเรื่อง และผู้ เล่าที่ไม่เป็นตัวละครในเรื่องภาษาภาพยนตร์ (film language)

คริสเตียน เมทซ์ (Christian Metz) นัก ทฤษฎี ศึกษาศาสตร์ด้านภาพยนตร์ (Film Semiotologist) ชาวฝรั่งเศส กล่าวว่า ภาพยนตร์คือ การสื่อความหมายในรูปแบบของสัญลักษณ์ (sign) ที่ประกอบไปด้วยภาพและเสียง และ เชื่อมโยงสัญลักษณ์ต่างๆ เข้าด้วยกันจน ก่อให้เกิดความหมายอย่างเป็นระบบ (นิพนธ์ คุณารักษ์, 2558) ในการสื่อความหมายด้วยภาษา ภาพยนตร์มีองค์ประกอบ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านภาพ หรือเรียกว่า “mise en scene” คือการจัดฉาก ประกอบไปด้วย

1.1 ฉากและสถานที่ (location) คือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เกิดเหตุการณ์ของ เรื่อง

1.2 อุปกรณ์ประกอบฉาก (props) คือ สิ่งของต่างๆ ที่อยู่ภายในสถานที่เกิดเหตุการณ์ ของเรื่อง

1.3 เวลา (time) คือช่วงเวลาที่เกิด เหตุการณ์ของเรื่อง

1.4 บรรยากาศ (atmosphere) คือสภาพ ทางอากาศที่เกิดเหตุการณ์ของเรื่อง เช่น ฝนตก หมอกควัน เป็นต้น

2. องค์ประกอบด้านแสงและเงา (Light and shadow) การจัดแสงในภาพยนตร์นั้นมีความสัมพันธ์กับการจัดฉาก เพื่อช่วยให้เกิดความสวยงาม สร้างอารมณ์และบรรยากาศ อีกทั้งยังช่วยสนับสนุนด้านการแสดงด้วย องค์ประกอบ ด้านแสงมีแหล่งกำเนิด 2 แหล่ง ได้แก่ แหล่งกำเนิดแสงจากธรรมชาติ คือ แสงอาทิตย์ แสงจันทร์ เป็นต้น และแหล่งกำเนิดจากแสง ประดิษฐ์ คือแสงจากหลอดไฟ เทียนไข เป็นต้น โดยใช้หลักการจัดแสงแบบสามจุด (three-point lighting) ผู้สร้างและผู้ออกแบบการสร้างจะ พิจารณาการใช้ชนิดไฟ ปริมาณค่าของแสง หรือ

ทิศทางของแสงเพื่อช่วยในการสื่อความหมายและอารมณ์ที่สอดคล้องกับเรื่องราว

3. องค์ประกอบด้านสี (color) การใช้สีในภาพยนตร์มีความสัมพันธ์กับการจัดฉากและแสง เช่นเดียวกัน สีเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้สื่อความหมายและสร้างอารมณ์ให้กับภาพยนตร์ การใช้สีเกิดจากการจัดฉาก การจัดแสง และการใช้เทคนิคพิเศษทางภาพ

4. องค์ประกอบด้านการแสดง (acting) คือการที่นักแสดงสวมบทบาทตัวละคร โดยสื่อสารออกมาผ่านการแสดง (performance) อันได้แก่ ท่าทาง สีหน้า คำพูด น้ำเสียง ฯลฯ

5. องค์ประกอบด้านการถ่ายภาพ (cinematography) ประกอบไปด้วย

5.1 องค์ประกอบด้านภาพ (composition of shots) คือการจัดองค์ประกอบการถ่ายภาพในกรอบภาพหนึ่ง (frame) โดยคำนึงถึงพื้นที่และตำแหน่ง

5.2 ระยะของภาพ (proxemics) คือระยะห่างระหว่างกล้องและสิ่งที่ถูกถ่าย เพื่อช่วยในการบอกเล่าและสื่อความหมาย ได้แก่ ภาพระยะไกล (long shot) ภาพระยะปานกลาง (medium shot) ภาพระยะใกล้ (close-up shot) ภาพระยะไกลมาก (extreme long shot) เป็นต้น

5.3 มุมภาพ (camera angles) คือการกำหนดทิศทางและองศาระหว่างกล้องกับสิ่งที่ถูกถ่าย ซึ่งช่วยสื่อถึงอารมณ์และความหมายที่ต่างกันไป ได้แก่ ภาพมุมระดับสายตา (eye-level shot) ภาพมุมต่ำ (low-angle shot) ภาพมุมสูง (high-angle shot) ภาพแทนสายตานก (bird's-eye view shot) ภาพแทนสายตาหนอน (worm's-eye view shot) เป็นต้น

5.4 การเคลื่อนที่ของกล้อง (camera movement) คือการเคลื่อนกล้องจากตำแหน่งหนึ่ง

ไปอีกตำแหน่งหนึ่ง ได้แก่ การกวาดภาพแนวนอน (panning) การกวาดภาพแนวตั้ง (tilting) การเคลื่อนกล้อง (tracking) การใช้เครน (craning) การถือกล้องถ่าย (handheld camera) เป็นต้น

5.5 การใช้เทคนิคอื่นๆ เช่น การทำเทคนิคภาพพิเศษ (visual effect) ด้วยคอมพิวเตอร์กราฟฟิก การใช้ฟิลเตอร์สี การเปลี่ยนระยะโฟกัส การเลือกใช้ฟิล์ม เป็นต้น

6. องค์ประกอบด้านเสียง (sound) เสียงช่วยสร้างอารมณ์ ให้ข้อมูลรายละเอียดอื่นๆ และช่วยแก้ไขปัญหาในกรณีที่ไม่สามารถสื่อสารด้วยภาพได้อย่างชัดเจน สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

6.1 เสียงสนทนา (dialogue) คือเสียงที่เปล่งออกมาเป็นถ้อยคำโต้ตอบระหว่างตัวละคร

6.2 เสียงประกอบ (sound effect) คือเสียงอื่นที่ไม่ใช่เสียงสนทนา เป็นเสียงที่เกิดขึ้นในแต่ละฉาก ได้แก่ เสียงที่เกิดขึ้นในฉาก (local sound) เช่น เสียงรถยนต์ เสียงเดิน เป็นต้น เสียงบรรยากาศ (ambient sound) เช่น เสียงลม เสียงฝน เป็นต้น เสียงที่สร้างขึ้น (artificial sound) เพื่อความสมบูรณ์ของภาพ เช่น เสียงชกต่อย เสียงกระดุกหัก เป็นต้น

6.3 เสียงดนตรี (music) คือเสียงเพลงที่ช่วยเสริมสร้างอารมณ์ ความรู้สึก และบ่งบอกบุคลิกของตัวละคร โดยแบ่งออกเป็น เสียงดนตรีประกอบภาพยนตร์ (film score) คือเสียงเพลงต้นฉบับที่แต่งขึ้นเพื่อใช้ประกอบภาพยนตร์ โดยส่วนใหญ่มักจะเป็นเสียงเครื่องดนตรีบรรเลง ส่วนเสียงเพลงประกอบ (soundtrack) คือเพลงที่ถูกแต่งขึ้นหรือถูกเลือกมาเป็นเพลงประกอบภาพยนตร์ และมักจะมีความสัมพันธ์กับผลทางด้านการค้าในอุตสาหกรรมเพลงด้วย

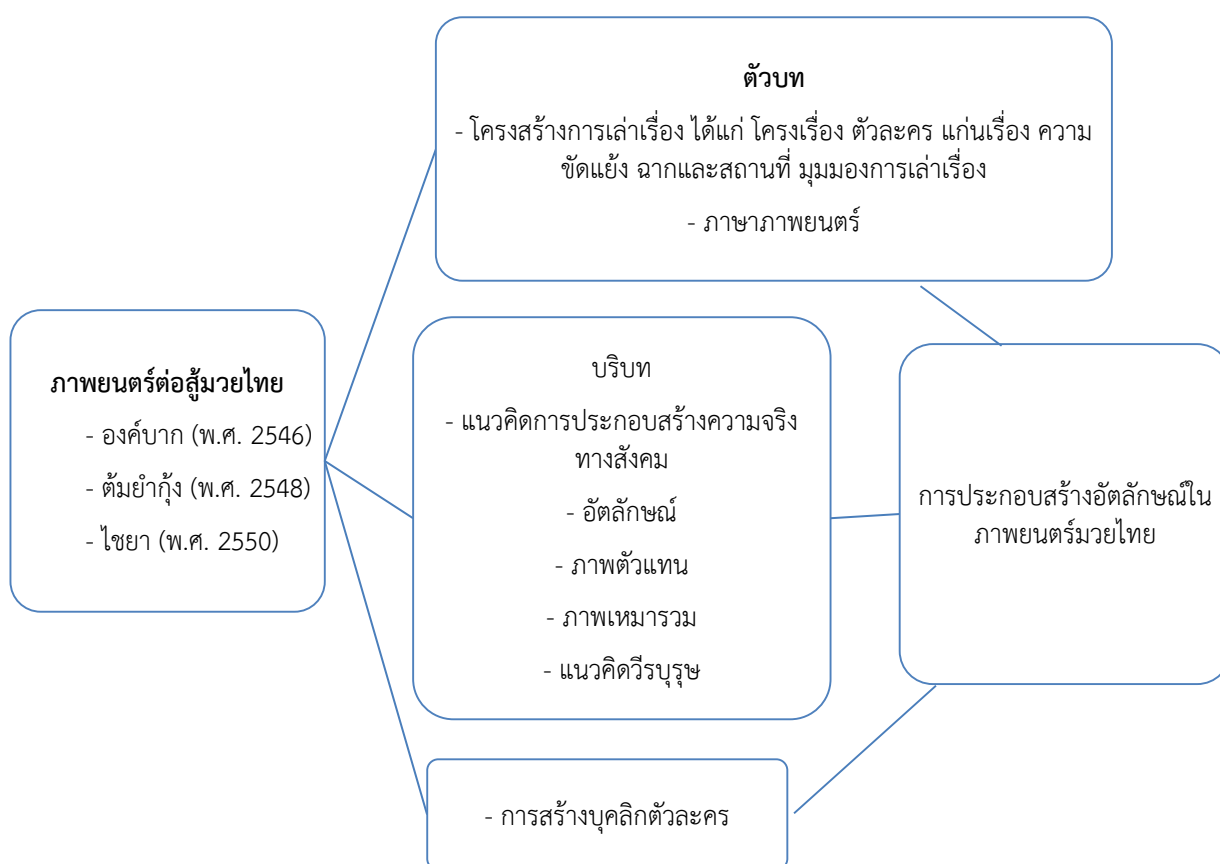
7. องค์ประกอบด้านการตัดต่อและลำดับภาพ คือการนำภาพและเสียงในแต่ละช็อตมาร้อยเรียงเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดการลำดับเรื่องราวให้สมบูรณ์ตามโครงเรื่อง การตัดต่อและลำดับภาพสามารถแบ่งออกเป็นสองประเภทหลักดังนี้

7.1 การตัดต่อแบบต่อเนื่อง (continuity cutting) เป็นการตัดต่อลำดับภาพที่คำนึงถึงความสัมพันธ์ของเรื่องระหว่างช็อตต่อช็อตอย่าง

เป็นเหตุและผล ทั้งด้านตำแหน่ง การแสดง ทิศทางการมอง เป็นต้น ซึ่งช่วยให้ผู้ชมเข้าใจเรื่องราวได้ง่ายขึ้น

7.2 การตัดต่อแบบเรียบเรียง (compilation cutting) เป็นการตัดต่อลำดับภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ มาร้อยเรียงกัน โดยไม่ได้คำนึงถึงความสัมพันธ์ของการแสดง มักนิยมใช้ในการรายงานข่าวหรือภาพยนตร์สารคดี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ อัตลักษณ์ความเป็นไทยที่ปรากฏในภาพยนตร์มวยไทย

2. เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้สร้างภาพยนตร์มวยไทยให้ประสบความสำเร็จต่อไปในอนาคต

ขอบเขตในการศึกษา

วิเคราะห์กลวิธีการเล่าเรื่องของ ภาพยนตร์มวຍไทยที่ส่งผลต่อการสร้าง อัตลักษณ์ความเป็นไทยที่ประสบความสำเร็จทั้ง รายได้และรางวัล โดยคัดมาทั้งหมด 3 เรื่อง ได้แก่ ภาพยนตร์เรื่ององค์บาก (พ.ศ. 2546) กำกับโดย ปรัชญา ปิ่นแก้ว ภาพยนตร์เรื่อง ต้มยำกุ้ง (พ.ศ. 2548) กำกับโดย ปรัชญา ปิ่นแก้ว และภาพยนตร์เรื่องไชยา (พ.ศ. 2550) กำกับ โดย ก้องเกียรติ ไข่มุนี โดยการวิเคราะห์ด้วยท ผ่านแนวคิดการประกอบสร้างความจริงทาง สังคม แนวคิดอัตลักษณ์ แนวคิดภาพตัวแทน และภาพเหมารวม ทฤษฎีภาพยนตร์ เพื่อให้ ได้มาซึ่งกลวิธีการเล่าเรื่อง

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัย “การประกอบสร้างอัตลักษณ์ ในภาพยนตร์มวຍไทย” ผู้วิจัยได้ผลการ วิเคราะห์ด้วยบท (Textual Analysis) ได้แก่ การ วิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่อง (Narrative Structure) และ ภาษา ภาพยนตร์ (Film Language) และได้ผลการวิเคราะห์บริบท (Context) โดยใช้แนวคิดการประกอบสร้างความจริงทางสังคม (Social Construction of Reality) แนวคิดอัตลักษณ์ (Identity) แนวคิด ภาพตัวแทน (Representation) แนวคิดภาพ เหมารวม (Stereotype) และแนวคิดเรื่องวีรบุรุษ ที่ปรากฏในภาพยนตร์ทั้งหมด 3 เรื่อง ได้แก่ ภาพยนตร์เรื่ององค์บาก ภาพยนตร์เรื่องต้มยำ กุ้ง และภาพยนตร์เรื่องไชยา สามารถสรุป ผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

การวิจัย “การประกอบสร้างอัตลักษณ์ ในภาพยนตร์มวຍไทย” ที่ปรากฏในภาพยนตร์ ทั้งหมด 3 เรื่อง ได้แก่ ภาพยนตร์เรื่ององค์บาก

ภาพยนตร์เรื่องต้มยำกุ้ง และภาพยนตร์เรื่องไช ยา มีลักษณะโครงสร้างการเล่าเรื่องเหมือนกัน คือ ตัวละครหลักพบสถานการณ์ที่ทำให้ต้อง ออกจากสังคมชนบทไปสู่สังคมเมือง และมีแก่น เรื่องตรงกันคือ “การปกป้อง”

ในช่วงเริ่มเรื่องภาพยนตร์ทั้งสามเรื่อง แสดงให้เห็นถึงสภาพสังคมชนบท สภาพแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยธรรมชาติ ป่าเขา ต้นไม้ และทะเล วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตที่ผูกพันพึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งมีสิ่งเกี่ยว โยงกันด้วยพิธีกรรมและกิจกรรมทางศาสนา ภาพยนตร์เรื่ององค์บากชาวบ้านหนองประดู่ ร่วมใจกันจัดงานถวายผ้าสังฆาฏิพระองค์บาก ภาพยนตร์เรื่องต้มยำกุ้งชาวบ้านในชนบทมี พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับช้างและในตัวเมือง จังหวัดสุรินทร์มีกิจกรรมงานประเพณีสงกรานต์ ที่จัดขึ้นในวัดและเกี่ยวข้องกับช้าง ภาพยนตร์ เรื่องไชยามีการแข่งขันมวยคาดเชือกในงานวัด จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งหมดนี้แสดงความเป็น คนไทยส่วนใหญ่ที่ยังคงมีศาสนาเป็นที่พึ่งและ ยึดเหนี่ยวจิตใจเสมอ

ทั้งวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของสังคม ชนบทแสดงลักษณะปมหลังของตัวละครหลักทั้ง สามเรื่อง พื้นฐานลักษณะของตัวละครหลักทั้ง สามเรื่องจึงเป็นไปตามสภาพสังคมชนบท สรุป ได้ดังนี้

การสร้างบุคลิกตัวละคร

- พื้นฐานตัวละครหลักเรื่อง องค์บาก ลักษณะของบุญทึ่ง เขาเติบโตมาพร้อมกับ สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธ เขามี ความซื่อตรง อ่อนน้อมถ่อมตน กตัญญู เคารพ ผู้ใหญ่ ยึดมั่นในคุณค่าของการทำความดี มีวินัย มีไหวพริบ และไม่ย่อท้อ

- พื้นฐานตัวละครหลักเรื่อง ต้มยำกุ้ง
ลักษณะของขาม ขามได้รับการปลุกฝังถึง
ความสำคัญของช้าง และสภาพแวดล้อมที่มี
ความสัมพันธ์กับช้างอย่างลึกซึ้ง ผูกพันนับถือ
เป็นญาติพี่น้องคนในครอบครัว ขามเป็นผู้ที่มี
ความซื่อตรง ยึดมั่นในความรักครอบครัว หวง
แหนพ่อใหญ่และซอน

- พื้นฐานตัวละครหลักเรื่อง ไชยา
ลักษณะของเปี้ยก เผา และสะหม้อ ทั้งสามคน
เติบโตร่วมหัวจมท้าย ใช้ชีวิตพึ่งพาอาศัย และ
ผ่านอุปสรรคชีวิตอยู่เคียงข้างกัน มิตรภาพของ
ทั้งสามคนทำให้มีคุณสมบัติที่ตรงกันคือ การ
เสียสละ

ลักษณะพื้นฐานของตัวละครหลักทั้ง
สามเรื่องแสดงถึงลักษณะของคนในสังคมชนบท
ที่เหมือนกันคือ ความซื่อตรง อ่อนน้อมถ่อมตน
กตัญญู และมีจุดร่วมที่สำคัญที่สุดคือ การยึดมั่น
ในความผูกพันและการเสียสละ

การประกอบสร้างความจริงทางสังคม

เมื่อสังคมชนบทถูกอำนาจเงินรุกราน
ส่งผลให้ตัวละครหลักทั้งสามเรื่องต้องออกจาก
ชนบทมาสู่ตัวเมือง ภาพยนตร์เรื่ององค์บาก
ตอนเห็นแก่เงินจนตัดเศียรพระองค์บากไปให้
เสียคมทวน ภาพยนตร์เรื่องต้มยำกุ้ง สจ. สุทิน
เห็นแก่เงินจนขโมยพ่อใหญ่และซอนไปขายให้
ชาวต่างชาติ ในภาพยนตร์เรื่ององค์บากและต้ม
ยำกุ้ง ทั้งบุญทิงและขามเสียสละออกตามหาสิ่ง
ที่ถูกขโมยไป ส่วนในภาพยนตร์เรื่องไชยา
เปี้ยก เผา และสะหม้อ ถูกระบบทุนนิยมหลอก
ล่อให้เห็นว่าชนบทคือสภาพสังคมที่ข้นแค้น ทั้ง
สามคนจึงเดินทางเข้ากรุงเทพเพราะต้องการ
ชีวิตที่ดีกว่าด้วยการเป็นนักมวย เมื่อทั้งสามคน
เห็นด้านมืดของวงการมวยในเมือง สถานการณ์
พลิกผันทำให้ทั้งสามคนต้องเสียสละ

ภาพยนตร์ทั้งสามเรื่องแสดงสภาพ
สังคมเมืองที่ตรงกัน เมื่อตัวละครหลักใน
ภาพยนตร์ทั้งสามเรื่องย่างก้าวเข้าสู่เมือง พวกเขา
พบเจอกับความชั่วร้ายของอำนาจเงินที่
คุกคามชีวิตและกลืนกินจิตวิญญาณจนสามารถ
เปลี่ยนคนได้ด้วยเงิน ทั้งการทำงานผิด
กฎหมาย การทำผิดศีลธรรม การมอมเมาคน
ด้วยอบายมุข โดยเฉพาะการรับใช้และเป็น
บริวารให้กับผู้มีอิทธิพล ทำให้สังคมเมืองเต็มไปด้วย
สถานทึบโคจร และผู้คนที่ไม่ได้เปรียบได้เสีย
เหลื่อมไฉไลไม่ได้ ภาพยนตร์เรื่ององค์บากสังคม
เมืองมีพนันมวยเถื่อน บ่อนพนัน การค้ายาเสพติด
ธุรกิจลักลอบค้าพระพุทธรูปเถื่อน และผู้คน
ใช้เล่ห์เหลี่ยมหลอกล่อกัน จนสามารถเปลี่ยน
สำนึกของห้าแหล่และดอนซึ่งเป็นคนพื้นเพบ้าน
หนองประดู่ ภาพยนตร์เรื่องต้มยำกุ้ง เมือง
ชิตินี้ยังถูกควบคุมด้วยมาเฟียชาวจีนเต็มไปด้วย
ลูกสมุนนักสู้ที่เข้ามาขัดขวางขาม และเจ้าหน้าที่
ตำรวจผู้รักษากฎหมายยอมทำงานรับใช้มาเฟีย
มีการใช้เงินบิบบังคับให้คนไทยทั้งปล้นฆ่า และ
ค้าบริการทางเพศ รวมทั้งการเปิดบ่อนพนันและ
แอบลักลอบค้าสัตว์สงวนเพื่อนำมาทำอาหาร
เปิบพิสดารให้กับกลุ่มคนรวย ภาพยนตร์เรื่อง
ไชยาสังคมเมืองผู้มีอิทธิพลใช้การพนันมาคอย
ควบคุมบงการการแข่งขันมวย จนมีการจ้างล้ม
มวย วางยา และอุ้มฆ่า ในภาพยนตร์ทั้งสาม
เรื่องสภาพสังคมชนบทมีความแตกต่างกับ
สภาพสังคมเมืองแบบคู่ตรงข้าม ส่งผลให้ตัว
ละครหลักทั้งสามเรื่องที่มีพื้นฐานแบบคนชนบท
มีความแตกต่างกับคนในเมืองปรากฏอย่าง
ชัดเจน และทำให้เกิดความขัดแย้งกันระหว่าง
คนกับคนและความขัดแย้งภายในใจตัวละคร
กล่าวได้ว่าภาพยนตร์ทั้งสามเรื่องแสดงถึงความ
เป็นชนบทที่พยายามต่อสู้กับความเป็นเมือง

และปกป้องวิถีชุมชนและความเชื่อดั้งเดิมให้คงอยู่

โครงสร้างการเล่าเรื่อง

การต่อสู้ของตัวละครหลักในภาพยนตร์ทั้งสามเรื่องมีจุดร่วมเดียวกันคือ “มวย” บุญทิ้ง ขาม เปี้ยก เผา และสะหม้อ ต่างฝึกวิชามวย ทำให้มีลักษณะตรงกัน การฝึกมวยทำให้มีร่างกายแข็งแรง มีความมุ่งมั่น มีวินัย มีความอดทนอดกลั้นที่จะชนะอุปสรรคทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ให้อยู่ท้อ การฝึกฝนอย่างต่อเนื่องเมื่อผ่านพ้นไปร่างกายและจิตใจก็จะพัฒนาขึ้นในการรับมือกับสถานการณ์ภายนอกที่เกิดขึ้น รวมทั้งการฝึกนั้นจะทำให้เป็นผู้ที่สุภาพอ่อนโยน รู้จักแพ้ รู้จักชนะ รู้จักการให้อภัย มีน้ำใจนักกีฬา จะเห็นได้ว่าภาพยนตร์ทั้งสามเรื่องแสดงคุณสมบัติของการเป็นนักมวยผ่านตัวละครหลักทั้งหมด ที่เห็นเด่นชัดคือร่างกายที่แข็งแรงและความคล่องแคล่วว่องไว ในด้านความมุ่งมั่นและความอดทนอดกลั้นตัวละครหลักทั้งสามเรื่องมีใจสู้ใช้วิชามวยเอาชนะอุปสรรคทั้งหลายทั้งปวงไปได้ แม้กระทั่งบุกเดี่ยวเข้าไปสู้กับคู่ต่อสู้หน้าสิบคน ในด้านรู้จักแพ้ รู้จักชนะ รู้จักการให้อภัย มีน้ำใจนักกีฬา ปรากฏในตัวละครหลักทั้งสามเรื่อง เช่น บุญทิ้งก้มกราบคู่ต่อสู้ที่พ่ายแพ้เขา เปี้ยก สะหม้อ และเผา ยกมือไหว้ เคียม หมัดควาย ที่ไม่ยอมให้เปี้ยกที่เป็นผู้แพ้ก้มลงกราบ และยังกล่าวชมเชยให้กำลังใจ เผายกมือไหว้คู่ต่อสู้ที่แพ้เขาบนเวทีมวย เป็นต้น ตัวละครทั้งหมดใช้การกราบและการไหว้ แสดงถึงการเคารพอ่อนน้อม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่แสดงถึงความเป็นคนไทยด้วย อย่างไรก็ตาม ตัวละครหลักทั้งหมดแสดงถึงจิตวิญญาณของนักมวยโดยแท้จริง แม้ในกรณีของสะหม้อจะพิการเสียขาทำให้เขาหยุด

ฝึกมวยตั้งแต่เด็ก แต่คุณสมบัติของนักมวยยังคงอยู่ในจิตวิญญาณของเขาเสมอ

ตัวละครหลักทั้งสามเรื่องใช้วิชามวยในการต่อสู้ทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ เมื่อความเป็นเมืองที่มีอำนาจเงินมารุกรานและครอบงำทำให้คนยอมทำผิดและพรากเอาสิ่งที่มีคุณค่าต่อตัวละครหลักไป ตัวละครหลักทั้งสามเรื่องจึงใช้วิชามวยต่อสู้ ภาพยนตร์เรื่ององค์บาก บุญทิ้ง ใช้วิชามวยไทยโบราณอันเป็นมรดกตกทอดจากเจ้าอาวาสในการทวงคืนเคียรพระองค์บาก ซึ่งเป็นพระโบราณที่อยู่เคียงคู่หมู่บ้านหนองประดู่ ขาม ใช้วิชามวยทหารจุดลึงคบาทของต้นตระกูลในการตามหาพ่อใหญ่และซอน ซึ่งเป็นช่างที่เป็นเหมือนดังญาติพี่น้องที่ขามเคารพและรัก เปี้ยก เผา และสะหม้อ ใช้วิชามวยไชยาต่อบนสังเวียนทั้งในเวทีมวยเถื่อนและมวยอาชีพ และใช้กลวิธีหัวใจสำคัญของมวยไชยาในการต่อสู้บนสังเวียน เพื่อปกป้องมวยไชยาซึ่งเป็นมวยประจำของชาวใต้ให้ยังคงอยู่สืบทอดต่อไป ตัวละครหลักในภาพยนตร์ทั้งสามเรื่องต่างใช้หัวใจสำคัญของการฝึกมวยปกป้องสิ่งที่มีคุณค่าไว้ ทั้งเคียรพระองค์บาก ช้าง และมวยไชยา ไม่ได้เป็นเพียงสิ่งที่มีคุณค่าของตัวละครหลักทั้งสามเรื่อง แต่คุณค่าของเคียรพระองค์บาก ช้าง และมวยไชยา ถือเป็นมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษมีคุณค่าทางจิตใจสูงกว่ามูลค่าทางการเงิน

หัวใจสำคัญของวิชามวยและความสำคัญของมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษส่งผลต่อคุณสมบัติของตัวละครหลักนั่นคือ การเสียสละ บุญทิ้งและขามอุทิศตนบุกเดี่ยวเข้าไปสู้กับบริวารนักสู้ของผู้มีอิทธิพลหลายคน จนสามารถชนะและนำสิ่งที่มีคุณค่ากลับมาได้ บุญทิ้งนำเคียรพระองค์บากกลับมาสู่บ้านหนองประดู่ แม้ขามจะช่วยพ่อใหญ่ไว้ไม่ทัน แต่ขาม

ได้ขออนกลับคืนมา สะหม้อยอมพลีชีพตัวเอง เบียดบุกเดี่ยวเข้าไปสู้กับลูกน้องของโชยดี และ ยอม สละชีวิตตัวเองปกป้องเผ่าให้ยังคงรักษา มวยไชยาต่อไปได้ จะเห็นได้ว่าตัวละครหลัก ทั้งหมดสะท้อนภาพวีรบุรุษที่เสียสละอุทิศตน เพื่อปกป้องสิ่งที่มีค่าต่อประเทศชาติ

จากการสรุปผลในข้างต้นสามารถ อภิปรายผลได้ว่า ตัวละครหลักทั้งสามเรื่องใช้ โครงสร้างการเล่าเรื่องที่นำเสนอ “ตัวละครหลัก ในฐานะวีรบุรุษ” ด้วยวิชายามวยไทยต่อสู้ปกป้อง สิ่งที่อยู่เคียงคู่สังคมไทยมาช้านานและบรรพ บุรุษพยายามเก็บรักษาไว้ พระองค์บากคือ ตัวแทนของศาสนาพุทธอันเป็นจิตวิญญาณของ คนไทยเชื้อสายพุทธ ข้างคือสัตว์ซึ่งเป็นตัวแทน อยู่คู่กับสถาบันกษัตริย์และเป็นสัตว์ประจำชาติ มวยไชยาคือวัฒนธรรมประจำภาคใต้ที่คนไทย ทั้งประเทศภาคภูมิใจ สามสิ่งนี้คืออัตลักษณ์ของ ประเทศไทยที่กำลังถูกกลืนหายไปจากสังคมที่ เป็นทุนนิยมมากขึ้น

ในภาพยนตร์ทั้งสามเรื่อง โลกของเมือง ถูกสร้างให้เป็นพื้นที่ที่อำนาจเงินครอบงำผู้คน จนแทบไม่เหลือสำนึกในการปกป้องสมบัติของ ชาติอีกต่อไป ความคิดนี้สอดคล้องกับแนวคิด การประกอบสร้างความจริงทางสังคม (Social Construction of Reality) ที่ว่า “ความจริง” ไม่ได้ เป็นสิ่งที่มียอยู่แล้ว แต่ความเป็นจริงถูกสร้าง ขึ้นมา (กาญจนา แก้วเทพ, 2545) คือคนเมืองที่ เห็นแก่เงินจนหลงลืมหรือขาดสำนึกของความ ห่วงแทนสมบัติของชาติไปหมดแล้ว คุณค่า เมืองจึงกลายเป็นตัวแทนของโลกที่ถูกทุนนิยม หล่อหลอม ขณะที่ชนบทถูกสร้างให้เป็นพื้นที่ ของความบริสุทธิ์ คุณธรรม ความผูกพัน และ ความศรัทธา พื้นที่ที่ยังคงรักษาความคิดเรื่อง “ความไทยแท้” ภาพยนตร์ทั้งสามเรื่องแสดงให้เห็น

เห็นว่าคนไทยที่พยายามปกป้องมรดกของชาติ ที่แท้จริงมีคุณลักษณะแบบคนในสังคมชนบท อาจกล่าวได้ว่าสภาพสังคมชนบทคือการแสดง ถึงอัตลักษณ์ความเป็นไทยโดยแท้จริง ตัวละครบุญทิ้ง ขาม เบียด เผ่า และสะหม้อย ล้วนเป็นภาพตัวแทนของ “คนเล็ก ๆ ในสังคม” ที่ลุกขึ้นมาต่อสู้กับโครงสร้างอำนาจที่ใหญ่และ แข็งแรงกว่า พวกเขาได้รับการนำเสนอในฐานะ “วีรบุรุษชายไทย” ที่ไม่ใช่เพียงผู้มีความสามารถ ทางร่างกาย แต่มีคุณธรรม ความมุ่งมั่น ความ อุดทน และความกล้าหาญที่จะยอมเสียสละ แม้กระทั่งชีวิตเพื่อปกป้องสิ่งที่เชื่อว่ามีคุณค่าต่อ ชาติ คุณลักษณะเหล่านี้สอดคล้องกับงานของ (บรรจง โกศลวัฒน์ ปัทมวดี จารุวรรณ และสุ ชาติ โอทัยวิเทศ, 2563) งานวิจัยหัวข้อ “ภาพยนตร์แนวต่อสู้ของไทยในบริบททางสังคม วัฒนธรรม”) ที่ชี้ว่า ภาพยนตร์ไทยแนวต่อสู้ เช่น องค์บาก และ ต้มยำกุ้ง ไม่ได้สะท้อนเพียง ความบันเทิง แต่ยังทำหน้าที่ส่งผ่านนัยทาง สังคมและวัฒนธรรมของสยามยุคเก่าที่เน้น คุณธรรม ความมีวินัย ความใฝ่รู้ ความอดทน และความนอบน้อม อารยลักษณะของมนุษย์ที่ ถือว่าจิตใจสำคัญกว่าวัตถุ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญ ของศิลปะมวยไทย การวิเคราะห์ภาพยนตร์ทั้ง สามเรื่องจึงชี้ให้เห็นว่าภาพยนตร์มวยไทยไม่ได้ เป็นเพียงภาพยนตร์ต่อสู้ แต่อยู่ในฐานะ “กลไก การประกอบสร้างอัตลักษณ์ไทย” ที่ทำหน้าที่ ปก ป้อง ค่านิยมของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ชุมชน และวัฒนธรรมดั้งเดิม ให้คงอยู่ในสังคมไทยยุคใหม่ ภาพยนตร์เหล่านี้ จึงเป็นมากกว่างานบันเทิง หากยังเป็นพื้นที่ที่ ดีความและย้าเตือนถึงความหมายของการเป็น ไทยในบริบทที่โลกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่าง รวดเร็ว

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์อัตลักษณ์ไทยในภาพยนตร์เรื่ององค์บาก ต้มยำกุ้ง ไชยา

หัวข้อ	องค์บาก	ต้มยำกุ้ง	ไชยา
สภาพสังคม เมืองใหญ่	กรุงเทพฯ ขบวนการผิดกฎหมาย ,เวทีต่อสู้ใต้ดิน, มาเฟีย,การพนัน	ชิดนีย์ อาชญากรรมข้ามชาติ (มาเฟีย, ค้ามนุษย์)	กรุงเทพฯ ขบวนการผิดกฎหมาย อำนาจ,เงิน ,มาเฟีย ,การพนัน
สภาพสังคม ชนบท	หมู่บ้านหนองปรือ เรียบง่าย มีศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผูกพันกันในชุมชน, เคารพผู้อาวุโส	ชนบทเรียบง่าย ,ผูกพันกับช้างซึ่งเป็นสัตว์คู่บ้านคู่เมือง ,ชุมชนริมน้ำ,เคารพผู้อาวุโส	เมืองไชยา วิถีชนบท ประมง ชีวิตเรียบง่ายและจริงใจ ,เคารพผู้อาวุโส
แนวคิด วีรบุรุษ	บุญทิ้ง: ฮีโร่บ้านนอก ใส่ชื่อกล้าหาญ สู้เพื่อปกป้องพระองค์บากซึ่งเป็นสิ่งที่เคารพบูชาของคนในหมู่บ้าน	ขาม: พุ่มเทตามหาช้างสุดที่รัก ข้ามแดนไปเผชิญมาเฟีย , ฮีโร่ไทยที่รักและปกป้อง “ช้าง”	- เผ่า, เบี้ยก, สะหม้อ: ฮีโร่ในแบบนักมวยพื้นบ้าน-สละชีวิต/สู้เพื่อปกป้องมิตรภาพ เกียรติและศักดิ์ศรี
วัฒนธรรม	มวยไทยโบราณ,วงปี่มวญ, เคารพพุทธศาสนา ตึกตึก, แห่พระ ,ภาษาอีสาน	มวยช้าง (มวยคชสาร), ช้าง เป็นสัญลักษณ์- อาหารไทย (ต้มยำกุ้ง), เคารพพุทธศาสนา,ภาษาอีสาน	มวยไชยา,วงปี่มวญ, เคารพครู- ภาษาและวิถีใต้, เคารพพุทธศาสนา
ประเพณี	พิธีอุปสมบท, แห่พระพุทธรูปกลับหมู่บ้าน-ศรัทธาศาสนา วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจคนนับถือพุทธ ,รำมวย	ประเพณีสงกรานต์, การถวายช้างแด่กษัตริย์- วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจคนนับถือพุทธ ,รำมวย	พิธีไหว้ครูมวย, รำมวย, ลอยอังคารตามความเชื่อท้องถิ่น , วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจคนนับถือพุทธ

ข้อเสนอแนะ

จากการอภิปรายผล มวยไทยเป็นสัญลักษณ์ของการต่อสู้ในเชิงกายภาพ คือการต่อสู้ของคนตัวเล็กในสังคมที่เป็นชนชั้นล่าง หรือ คนจน ซึ่งในภาพยนตร์ทั้งสามเรื่องเป็นการเสนอให้เห็นว่า เงิน และอำนาจไม่สามารถหาผลประโยชน์จากคนที่ฝึกวิชาศิลปะการต่อสู้มวยไทยได้เสมอไป หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือคนชนบทก็มีความสุขในแบบของตัวเองได้ ถ้ายึดตามหลักคำสอนของวิชามวยไทย

ดังนั้น ผู้สร้างภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับมวยไทยสามารถสร้างคุณค่าของมวยไทยให้เป็นมากกว่าความสวยงามของท่วงท่าและความดุเดือดของตัวละคร รวมทั้งต้องมีความลุ่มลึกทางสังคมวัฒนธรรมและสร้างจิตสำนึกว่ามวยนั้นคือสมบัติของชาติควบคู่กันไป พร้อมทั้งให้คุณค่าความสามารถด้านศิลปะการต่อสู้มวยไทยควรได้รับการยอมรับว่าเป็นสมบัติของชาติที่คนไทย

ภาคภูมิใจ และนอกเหนือจากมวยไทยผู้สร้างภาพยนตร์ยังต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของภาพยนตร์ในส่วนอื่นๆ ที่แสดงให้เห็นถึงศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต การใช้สัญลักษณ์ของไทย เช่น อาหาร, ช้าง, พระพุทธรูป ความผูกพันของครอบครัว ชุมชน สำเนียง ภาษา และเพื่อขยายองค์ความรู้และความเข้าใจบริบทเชิงวัฒนธรรมได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น งานวิจัยในอนาคตอาจพิจารณา การเปรียบเทียบภาพยนตร์ไทยกับภาพยนตร์ต่างประเทศ เช่น จีน ที่มีศิลปะการต่อสู้กังฟู หรือเกาหลีสี่ที่มีศิลปะการต่อสู้เทควันโด เพื่อทำความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมในการสร้างภาพตัวแทนของวีรบุรุษ และศึกษาการดัดแปลงหรือสร้างภาพยนตร์ยุคใหม่ที่นำอัตลักษณ์ไทย เช่น มวยไทย ศาสนาพุทธ หรือช้าง มาสร้างเป็นภาพยนตร์ร่วมสมัย เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของไทยอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2545). *สื่อสารมวลชน ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ: ศาลาแดง
- นลินทิพย์ เนตรวงศ์. (2559). ภาพตัวแทน “ผู้ชายในฝันในละครโทรทัศน์แนวโรมานซ์ [วิทยานิพนธ์ วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาสื่อสารมวลชน] มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิติราษฎร์ บุญโย และ บรรจง โกศัลวัฒน์. (2565). *การสร้างสรรคงานภาพยนตร์ของปรัชญา ปิ่นแก้ว กรณีศึกษาภาพยนตร์เรื่ององค์บาก (2546) และต้มยำกุ้ง (2548)*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพธุรกิจ, เข้าถึงได้จาก: https://www.bangkokbiznews.com/social/1004105#google_vignette.
- นิพนธ์ คุณนารักษ์ (2558). ภาษาภาพยนตร์ : องค์ประกอบของภาพยนตร์. *Journal of Fine and Applied Arts Khon Kaen University*, 1(1), 20–29.
- บัญญัติ พูลทรัพย์, สมสุข หินวิมาน, และโสภิต นาสวัสดิ์. (2560). การสร้างภาพตัวแทนวีรบุรุษสามัญชนในภาพยนตร์ไทย. *วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิตย์*, 11(2), 181-207.
- บรรจง โกศัลวัฒน์ ปัทมวดี จารุวรรณ และสุชาติ โอทัยวิเทศ. (2563). ภาพยนตร์แนวต่อสู้ของไทยในบริบททางสังคมวัฒนธรรม. *วารสารวิชาการ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย* 40(4), 186–199.

พรพิศ กาญจนวัฒนา. (2562). ธุรกิจมวยไทย 4.0 ต้นแบบธุรกิจกีฬาเอื้อการท่องเที่ยว ขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยให้ไกลกว่าเดิม . Salika เข้าถึงได้จาก <https://www.salika.co/2019/01/03/thailand-boxing-business-4-0>

สำราญ สุขแสง (2560). ตำราศาสตร์และศิลปะมวยไทย . ราชบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏจอมบึง

อภิญา เฟื่องฟูสกุล. (2543) .อัตลักษณ์ : การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด.กรุงเทพฯ : คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.